

บทสรุปผู้บริหาร

งานวิจัยเรื่อง “ขยะล่องหน: ปัจจัยความสำเร็จ ความท้าทาย และบทบาทภาคธุรกิจในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ที่จะใช้แนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนในภาคธุรกิจ ภายใต้โครงการ Care the Whale การลดก๊าซเรือนกระจกจากการบริหารจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยมุ่งศึกษาปัจจัยเชิงระบบที่นำไปสู่ความสำเร็จของบริษัทที่เข้าร่วมโครงการ รวมถึงข้อจำกัด และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคธุรกิจ ที่สามารถขยายผลสู่ภาคธุรกิจอื่น ๆ ได้ เพื่อสร้างต้นแบบแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และถ่ายทอดต่อในรูปแบบ กรณีศึกษา (Case Study) สำหรับการเรียนการสอนและการพัฒนาความรู้ของสังคมในวงกว้าง อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศในระยะยาว

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลโดยการสำรวจเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากบริษัทจดทะเบียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 65 บริษัท เพื่อศึกษาภาพรวมการดำเนินงาน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จ และข้อจำกัดเชิงระบบ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการสนทนากลุ่มกับบริษัทตัวอย่าง 6 บริษัท (แบ่งเป็นบริษัทที่ผลิตสินค้ากับบริษัทที่ผลิตบริการ) ครอบคลุมผู้บริหาร ผู้ประสานงานโครงการจัดการขยะ และพนักงาน ตลอดจนแม่บ้าน รวมทั้งสิ้น 48 คน ร่วมกับการศึกษาจากเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำมาสังเคราะห์บทเรียน ปัจจัยความสำเร็จ แนวทางการขยายผลโครงการ และพัฒนาเป็นกรณีศึกษาและสื่อเผยแพร่เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะอย่างยั่งยืนในภาคธุรกิจและสังคม

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า โครงการ Care the Whale เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับการจัดการขยะของภาคธุรกิจไทยจากระดับกิจกรรม CSR ไปสู่การทำงานเชิงระบบที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายด้านความยั่งยืนและการลดสภาวะโลกร้อน โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญประกอบด้วย การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและวัดผลได้ การมีส่วนร่วมของพนักงานผ่านกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ การสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรภายใต้โครงการ Care the Whale การลดก๊าซเรือนกระจกจากการบริหารจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง ประกอบกับการประสานงาน และการพัฒนาระบบข้อมูลและประมวลผลที่คำนวณปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดลงได้จากปริมาณขยะที่จัดการ ซึ่งพัฒนาโดยตลาดหลักทรัพย์ฯ โครงการนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ข้ามองค์กรและการต่อยอดสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนบทบาทของตลาดหลักทรัพย์ฯ ในฐานะ “ตัวกลางเชิงระบบ” ที่ช่วยเชื่อมโยงภาคธุรกิจเข้าด้วยกันอย่างมีพลัง

แม้โครงการจะประสบความสำเร็จในระดับองค์กร แต่ยังพบข้อจำกัดเชิงระบบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกองค์กร เช่นผู้เช่าและผู้ให้บริการห้างสรรพสินค้า ข้อจำกัดของแพลตฟอร์มข้อมูลที่ยังไม่ครอบคลุมขยะเฉพาะทาง ความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างพื้นฐานระหว่างพื้นที่ และการขาดกลไกสนับสนุนเชิงนโยบายระดับประเทศ เช่น กฎหมายเฉพาะด้านเกี่ยวกับขยะข้ามเขตและแรงจูงใจทางภาษี ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการเสริมบทบาทเชิงนโยบายและการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับการขับเคลื่อนการจัดการขยะเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน ในระดับมหภาค เสนอให้ปรับกระบวนการดำเนินงาน CSR ของภาคธุรกิจสู่แนวคิด “CSR begins within” โดยเน้นการจัดการขยะในกระบวนการผลิตและบริการเป็นกิจกรรมหลักขององค์กร พร้อมทั้งขยายผลโครงการ Care the Whale การลดก๊าซเรือนกระจกจากการบริหารจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางไปยังบริษัทต่างๆ หน่วยงานภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจในวงกว้าง ควบคู่กับการต่อยอดเชิงลึกทั้งภายในองค์กรด้วยการปรับกระบวนการผลิตและบรรจุภัณฑ์เพื่อลดขยะ และการขยายผลสู่ชุมชน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายขยะฝั้งกลับเป็นศูนย์ (Zero Waste / Zero Landfill)

ด้านข้อเสนอจำเพาะสำหรับการขยายผลโครงการนี้ของตลาดหลักทรัพย์ฯ ในระยะต่อไป คือ การเสริมกลไกจูงใจที่เชื่อมโยงผลการดำเนินงานด้านขยะกับคุณค่าทางธุรกิจและ ESG เช่น เชื่อมโยงกับ SET ESG Index การเผยแพร่กรณีศึกษาบริษัทต้นแบบ การพัฒนาระบบพีเสี่ยง และการปรับปรุงแพลตฟอร์มข้อมูลให้ครอบคลุมและเข้าถึงได้มากขึ้น พร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือแบบ Public-Private-Community Partnership เพื่อยกระดับโครงการ Care the Whale ให้เป็นต้นแบบระดับประเทศในการขับเคลื่อนการจัดการขยะและการพัฒนาอย่างยั่งยืน